

Brüssel, 4. oktoober 2024
(OR. en)

13949/24

ENV 959
CLIMA 328
CHIMIE 72
COMPET 973
IND 454
PHARM 131
AGRI 698
RECH 421
ECOFIN 1072
ECO 38
SOC 719
SAN 570
CONSOM 294
MI 831
ENT 186

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia – ülevaade olukorrast ja edasised sammud – Arvamuste vahetus

1. Komisjon võttis 14. oktoobril 2020 vastu teatise „Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia. Mürgivaba keskkonna loomise suunas“.
2. Euroopa Parlament võttis 10. juulil 2020 vastu resolutsiooni kemikaalistrateegia kohta ja nõukogu võttis 15. märtsil 2021 vastu järeldused „Liidu keskkonnasäästlike kemikaalide strateegia – aeg tegutseda“¹.

¹ ST 6941/21.

3. Eelseisval nõukogu 14. oktoobri 2024. aasta istungil (keskkond) kemikaalistrateegia üle peetava arvamustevahetuse struktureerimiseks koostas eesistujariik taustdokumendi ja küsimused ministritele, mis on esitatud käesoleva märkuse lisas.
 4. Alaliste esindajate komiteel palutakse eesistujariigi taustdokument, sealhulgas küsimused, teadmiseks võtta ning edastada see nõukogule 14. oktoobril 2024 toimuvaks arvamuste vahetuseks teemal „Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia – ülevaade olukorrast ja edasised sammud“.
-

Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia – ülevaade olukorrast ja edasised sammud

– Arvamuste vahetus –

Euroopa Komisjoni poolt 2020. aasta oktoobris vastu võetud kestlikkust toetav kemikaalistrateegia on oluline osa ELi jõupingutustes käidelda kemikaale viisil, mis kaitseb inimeste tervist ja keskkonda, andes samal ajal tõuke innovatsioonile ja suurendades ELi konkurentsivõimet.

Keemiatööstus on üks Euroopa suurimaid tootmissektoreid ja selle toodangust sõltuvad suurel määral teised tööstusharud. Selle sektori konkurentsivõime säilitamine ja kestliku arengu tagamine on seetõttu on väga oluline.

Praegu toimuvad tööstusharus kiired struktuurimuutused, kuna see seisab silmitsi suurte probleemidega, sealhulgas suurenevad kulud, sõltuvus välistest ressurssidest ja suurenenud konkurents kolmandatest riikidest, mistõttu on eriti oluline, et EL püüaks saavutada nii kaasaegse, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise ringmajanduse kui ka mürgivaba keskkonna (roheline kokkulepe). Neid murekohti tuleb käsitleda koos, et hõlbustada õiglast rohe- ja digipööret ELis.

Kemikaalistrateegias, mille eesmärk on käsitleda ohtlike kemikaalidega seotud keerukaid ja ulatuslikke riske ning milles esitatakse ambitsioonikas tegevuskava, et tagada ELi juhtpositsioon kemikaalide ohutul ja kestlikul kasutamisel, on märgitud edusamme paljudes valdkondades, sealhulgas seoses kriteeriumidega kõige kahjulikumate kemikaalide olulise kasutuse määratlemiseks, põhimõttega „üks aine, üks hindamine“ kiiremate, lihtsustatud ja läbipaistvate protsesside jaoks, täiendavate piirangute või keeldude seadmisega elavhõbeda kasutamisele ELis, kemikaalide klassifitseerimise, märgistamise ja pakendamise muudetud määrusega, sealhulgas uute ohuklasside osas, jne.

Mõningaid strateegia meetmeid, nagu REACH-määruse sihipärane läbivaatamine, ei ole siiski veel ellu viidud. Samuti tuleks märkida, et mõned hiljuti vastu võetud sätted, näiteks kemikaalide klassifitseerimise, mürgistamise ja pakendamise muudetud määrusesse äsja lisatud uued ohuklassid, avaldavad täielikku mõju üksnes koostoimes muudetud REACH-määrusega.

REACH-määrus on ELi kemikaalipoliitikas kesksel kohal; selle eesmärk on tõhustada inimeste tervise ja keskkonna kaitset kemikaalidest tulenevate riskide vastu. Läbivaatamine on vajalik selleks, et kõrvaldada praegused lüngad määruses, näiteks parandada registreerimistoimikute nõuetele vastavust; tuvastada paremini kriitiliselt ohtlike omadustega ained; parandada autoriseerimise süsteemi; tõhustada piiramise protsessi jne. Kemikaalidega seotud riskide tervikliku juhtimise ja kemikaalide ohutuma kasutamise tagamise suutlikkus sõltub nende puudujääkide kõrvaldamisest.

Per- ja polüfluoroalküülainete (PFAS) puhul on viis riiklikku ametiasutust, kõikide PFAS-ainete piiramist käsitleva ettepaneku, ja Euroopa Kemikaaliamet (ECHA) teinud ettepaneku menetlemisel märkimisväärseid edusamme, kuid siiski on oluline ka põhjalikult kaaluda mõju ühiskonnale ja tööstussektoritele, mis sõltuvad nende ainulaadsete omadustega ainete kasutamisest. Seega on vaja tasakaalustatud lähenemisviisi, mis edendab ohutumate alternatiivide väljatöötamist ja kasutuselevõttu, tagades samal ajal regulatiivse selguse ja normide järgimise, aidates sel viisil leevendada PFAS-ainete kahjulikku mõju. Kokkuleppe tuleb siiski saavutada aegsasti, et vältida ELi tööstuse kestliku arengu ning keskkonna- ja tervisekaitse kõrge taseme saavutamise ohtu seadmist.

Komisjoni 26. aprilli 2024. aasta teatises „Olulise kasutuse mõiste juhtkriteeriumid ja põhimõtted kemikaale käsitlevates ELi õigusaktides“ (C/2024/2894) tutvustatud täiesti uus kontseptsioon vajab veel praktikas elluviimist. See on oluline tõhusa rakendamise ja suurema kindluse tagamiseks.

Tuleb märkida, et inimeste tervisele ja keskkonnale tuleneva kasu kõrval suurendavad mõned hiljuti vastu võetud regulatiivsed kohustused liikmesriikide ja ELi institutsioonide halduskoormust. Peale selle nõuab nende kohustuste täitmise järelevalve ja jõustamine märkimisväärseid ressursse, et vältida ebajärjekindlat kohaldamist, mis kahjustab regulatiivsete meetmete tulemuslikkust.

Samuti on ECHA vastutus ja ülesanded nii ulatuse kui ka keerukuse poolest oluliselt laienenud. Uued regulatiivsed kohustused ja jätkuv laienemine tekitavad ametile ja ka mõnedele liikmesriikidele märkimisväärseid suutlikkuse ja eelarvega seotud probleeme seoses piisava arvu ekspertide nimetamisega ECHA komiteedesse. ECHA alusmääruse ettepanek, mis peaks tugevdama ameti juhtimist, ühtlustama ECHA organite töömeetodeid ning muutma nende rahastamise paindlikumaks ja kestlikumaks, on veel koostamisel. Kuna ametil on keskne roll ELi kemikaale käsitlevate õigusaktide rakendamisel, on ameti toimimise ja finantsmudeli tugevdamine ameti operatiivse tulemuslikkuse ja kestlikkuse tõhustamiseks väga oluline. ECHA-l peab olema suutlikkus toetada kemikaalide ohutut käitlemist ja reageerida kiiresti tekkivatele kemikaalidega seotud riskidele, mis mõjutavad üldist regulatiivset tõhusust.

Komisjoni president märkis puhta tööstuse kokkuleppe väljakuulutamise ajal uuele komisjonile antud poliitilistes suunistes, et „meil tuleb jätkata ja me jätkame Euroopa rohelises kokkuleppes seatud eesmärkide saavutamise kursil“. Selle uue kokkuleppe oluline element on „keemiatööstuse pakett, mille eesmärk on lihtsustada REACH-määrust ja tuua selgust nn igaveste kemikaalide ehk PFAS-ainete osas“.

Üldiselt peaks strateegia eesmärkide saavutamine jääma ELi ja selle liikmesriikide prioriteediks, kuid samal ajal tuleb võtta arvesse ka uusi väljakutseid. Sellega seoses tuleb mõnes lisavaldkonnas luua kiiresti selgust ja teha kiireid edusamme, seda nii ELi kodanike kui ka keskkonna kaitse tõhustamiseks, kuna mõnel juhul võivad ohutumad keemilised alternatiivid vajada suuri investeeringuid teadus- ja arendustegevusse, et tagada tööstusele prognoositav investeerimiskeskond.

Arvamuste vahetuse peamine eesmärk on rõhutada kestlikkust toetava kemikaalistrateegia tähtsust järgmise poliitilise tsükli poliitikakavas ning toetada selle rakendamise kiirendamist, pakkudes tulevaste meetmete osas selgust nii tööstusele kui ka ametiasutustele.

Küsimused ministritele:

- 1. Kas kemikaalistrateegias esitatud meetmed on endiselt sobivad tuvastatud probleemide lahendamiseks ja strateegia eesmärkide saavutamiseks? Kas teatavad meetmed, mida ei ole veel rakendatud, tuleks seada esikohale?*
- 2. Kas pärast strateegia vastuvõtmist on ilmnenud uusi ja tekkivaid probleeme, mille jaoks on vaja uusi lähenemisviise koos ajakohastatud ja teostatava rakendamise tegevuskavaga?*
- 3. Millised (muud) rakendusviisid on ELi institutsioonidele ja asutustele ning liikmesriikidele kättesaadavad viivitustega tegelemiseks, strateegia rakendamise kiirendamiseks ja uute ülesannete nõuetekohase täitmise tagamiseks?*
